

KOMMUNALØKONOMISK SVERMANALYSE · REVIDERTE 2025-TALL · 16.06.2026

Vennesla kommune

Snuoperasjonen og finansputen

Behovskorrigert KOSTRA-analyse av en nøktern Agder-bygd som på to år snudde en truende ubalanse på 50 mill til positivt netto driftsresultat — ved disiplinert, målrettet venstreforskyving som skjermer heldøgnsomsorgen og kutter i bygg, kjøkken og skolestruktur i takt med fallende barnetall. De fleste tjenestene drives under behovsnivå, men dette er villet effektivisering, bekreftet av kommunens egen forvaltningsrevisjon og av Statsforvalteren. Ett forbehold skiller seg ut: soliditeten er delvis finansbåret.

~50 → +

snuoperasjon på to år: fra truende ubalanse –50 mill (sep. 2024) til positivt netto driftsresultat i 2025 (kap. 4)

19,7 %

disposisjonsfond — solid på papiret, men delvis båret av Å Energi-utbytte, konsesjonskraft og finansavkastning (kap. 4)

+11,7 mill

barnehage over behovsnivå (2025) — Venneslas ENESTE sektor tydelig over behov (kap. 3)

75,8 %

netto lånegjeld — middels-høy; sammen med stram drift bakgrunnen for innsparingsplanen 24,9 → 64 mill

Hovedår 2025 (reviderte KOSTRA-tall, kommunekonsern); 2024 som sammenligning. Kommunenr 4223 (Agder), ~15 800 innbyggere (folketall-nevner 2025 = 15 772). SSB revidert 16.06.2026. Alle markeringer: **VISER** = tall med kilde · **TOLKNING** = vurdering. Språkregel: «indikasjon på effektiviseringspotensial» — aldri «sløsing».

Sammendrag for kommunestyret: reell snuoperasjon, men finansbåret soliditet

VISER Vennesla driver i 2025 **de fleste store tjenester under behovsnivå**: kommunehelse –12,7 mill, administrasjon –11,3 mill, grunnskole –9,2 mill, pleie og omsorg –3,1 mill, barnevern –1,5 mill og sosial –1,1 mill. Det **eneste klare unntaket er barnehage: +11,7 mill over behov** (fra +12,6 mill i 2024). Samtidig er økonomien snudd: netto driftsresultat er positivt i 2025 (NDR % = 3,0 i SSBs tall), disposisjonsfond 19,7 %, etter en truende ubalanse på –50 mill per 1.9.2024.

TOLKNING Vennesla er en nøktern Agder-bygd som på **to år snudde en krisestemning** til solid pluss ved disiplinert, målrettet venstreforskyving. Tjenestene under behov er uttrykk for **villet effektivisering, ikke underdekning** — forvaltningsrevisjonen «Aldrende befolkning» (2026) ga INGEN sektor anbefalinger, og Statsforvalteren (mai 2026) kaller kommunen en «som leverer gode tjenester og jobber målrettet med fremtidens utfordringer». Men snuoperasjonen er kvalifisert: soliditeten er **delvis finansbåret** — disposisjonsfondet på 19,7 % hviler tungt på Å Energi-utbytte, konsesjonskraft og finansavkastning, oppå en stram drift der måltallet $NDR \geq 1$ % bare så vidt nås (0,1 % i 2026 før innsparing). Barnehage stikker seg ut ikke fordi kommunen er raus, men trolig fordi strukturen er bevart mens barnetallet faller (kap. 3).

2024 → 2025-utviklingen. Med reviderte 2025-tall er behovsbildet blitt *jevnere*: pleie og omsorg gikk fra dypt under behov (–25,3 mill) til nær balanse (–3,1 mill), sosial fra over (+11,4) til på behov (–1,1), og barnevern fra –7,3 til –1,5. Grunnskole gikk motsatt vei (fra –0,0 til –9,2) i takt med elevnedgang. Barnehage forblir den ene anomalien over behov (+12,6 → +11,7 mill), og administrasjon og kommunehelse ligger vedvarende under. 2025 er hovedåret; 2024 vises som sammenligning.

AVVIK MOT BEHOV, MILL KR/ÅR	PLO	GRUNNSK.	BARNEH.	KOM.HELSE	SOSIAL	BARNEV.	ADM.
2024 (revidert)	–25,3	–0,0	+12,6	–11,2	+11,4	–7,3	–12,8
2025 (revidert)	–3,1	–9,2	+11,7	–12,7	–1,1	–1,5	–11,3

Hovedbildet i fem punkter

- Reell snuoperasjon på to år** — fra ubalanse –50 mill (sep. 2024) til positivt NDR i 2025; enhetsmerforbruk falt fra 45 mill (2023) til 15 mill (2024), med selvpålagt kjøps- og ansettelsesstopp.
- Tjenestene under behov er villet effektivisering** — bekreftet av at både kontrollutvalgets revisjon «Aldrende befolkning» (2026, ingen anbefalinger) og Statsforvalteren gir kommunen skussmål (kap. 2).
- Soliditeten er delvis finansbåret** — disposisjonsfond 19,7 % hviler på Å Energi-utbytte, konsesjonskraft (~20,9 mill/år) og finansavkastning (18,9 mill 2026), ikke ren driftsstyrke (kap. 4).
- Barnehage er anomalien** (+11,7 mill over behov) — den eneste sektoren tydelig over, uten direkte sitert årsak; tolket som bevart struktur ved fallende barnetall (kap. 3).
- Eiendomsskatt brukes aktivt** — full eiendomsskatt (7 ‰, hele kommunen) med sosialt bunnfradrag, motsatt av rike vestlandskommuner (kap. 5).

Det viktigste skillet i rapporten. Vennesla har ikke primært et utgiftsproblem på velferdstjenestene — der drives nesten alt under behov, og snuoperasjonen virker. Spørsmålet kommunestyret bør stille er todelt: **hvor robust** er en soliditet der en ikke ubetydelig del av fondet og det positive resultatet hviler på utbytte og finansmarked som svinger, og **hvorfor** ligger barnehage som eneste sektor over behov — er det et bevisst kvalitetsvalg, eller en struktur som bør tilpasses det fallende barnetallet slik skolen allerede tilpasses.

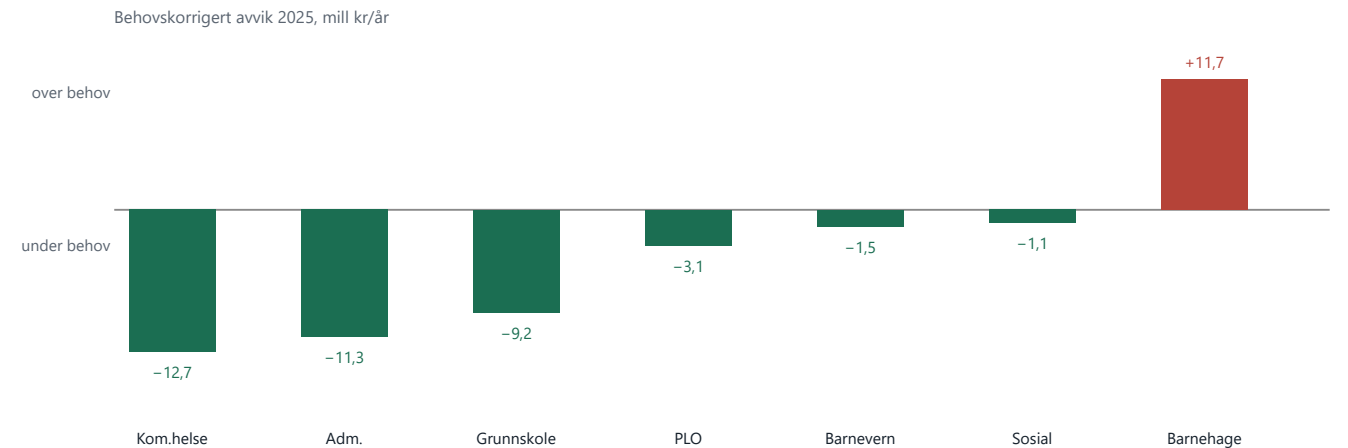
Behovskorrigerings mot Grønt hefte-kriteriene. Landssnitt PLO netto (Landet uten Oslo): 2024 27 195 → 2025 28 582. Kapittel 6 dokumenterer metode, kilder og forbehold — herunder avstemmingen mellom kommunens egne tall og VISER.

1 · Det behovskorrigerte bildet: de fleste under behov, ett unntak

VISER Korrigert for utgiftsbehovet i inntektssystemet (Grønt hefte) driver Vennesla i 2025 de fleste sektorer under behovsnivå. Det eneste klare unntaket er barnehage, som er tydelig over behov:

SEKTOR	AVVIK MILL 2025	KR/INNB 2025	AVVIK MILL 2024	RETNING
Kommunehelse	-12,7	-808	-11,2	under, dypere
Administrasjon	-11,3	-719	-12,8	vedvarende under
Grunnskole	-9,2	-582	-0,0	var på, nå under
Pleie og omsorg	-3,1	-198	-25,3	under, nær balanse
Barnevern	-1,5	-97	-7,3	under, nær balanse
Sosial	-1,1	-69	+11,4	var over, nå på behov
Barnehage	+11,7	+745	+12,6	eneste klart over behov

2025 hovedår (reviderte tall, kommunekonsern); 2024 som sammenligning. Forventet = behovsindeks × landssnitt; negativt avvik = under behovsnivå. Folketall-nevner 2025 = 15 772.

TOLKNING Dette er et mønster preget av disiplin, ikke bredt overforbruk: seks av sju sektorer drives under behov. De tre tjenestene som lå dypest under i 2024 (PLO, barnevern, sosial) er trukket opp mot balanse i 2025 — konsistent med en bevisst dimensjonering snarere enn budsjettsprek. «Ostehøvel» er derfor feil verktøy på flertallet av sektorene — den høvler i tjenester som allerede ligger under behovsnivå, der ytterligere kutt er kapasitetsrisiko, ikke en indikasjon på effektiviseringspotensial. Det reelle analyse-spørsmålet er konsentrert til den ene anomalien (barnehage, kap. 3) og til finanssiden (kap. 4).

Forbehold til behovsbildet. Drift under behov kan være villet effektivitet *eller* underdekning. For Vennesla peker den kvalitative dokumentasjonen entydig mot villet effektivisering: forvaltningsrevisjonen «Aldrende befolkning» (Agder Kommunerevisjon, 2026) ga INGEN sektor anbefalinger, og kommunen vurderes som «langt fremme» på velferdsteknologi og venstreforskyving. Grunnskolen leverer samtidig solide resultater (grunnskolepoeng 41,5), forenlig med effektiv drift på det området.

2 · Pleie og omsorg: villet venstreforskyving, ikke underdekning

VISER Venneslas PLO-brutto er **29 983 kr/innb** i 2025. Behovskorrigert ligger PLO bare 3,1 mill under behov (kap. 1) — kraftig forbedret fra –25,3 mill i 2024. Drill-down på funksjon og art:

PLO-STRUKTUR 2025	KR/INNB	ARTER / NØKKELTALL 2025	VERDI
SUM PLO brutto	29 983	Lønn, kr/innb	26 405
— Institusjon (253+261)	10 815	Kjøp fra private, kr/innb	299
— Hjemmebaserte (254+257+258)	16 693	Refusjon ressurskrevende, kr/innb	1 183
herav bofellesskap (257)	8 409	Brutto per institusjonsplass, kr	1 966 419
		Andel 80+ langtidsopphold	8,0 %

Landssnitt PLO netto (Landet uten Oslo): 2024 27 195 → 2025 28 582. Folketall-nevner 2025 = 15 772.

TOLKNING To trekk peker seg ut. For det første en **hjemme-først-profil**: de hjemmebaserte tjenestene (16 693 kr/innb) er klart større enn institusjon (10 815), med bofellesskap (funksjon 257) alene på 8 409 kr/innb. For det andre driftes tjenestene nesten utelukkende i **egenregi** — kjøp fra private er marginalt (299 kr/innb) og lønn dominerer (26 405). Institusjonsdriften er moderat per plass (~1,97 mill/plass) ved en relativt høy andel 80+ langtidsplasser (8,0 %). Bildet er en stramt styrt, ambulant vridt tjeneste — i tråd med kommunens uttalte venstreforskyving (omstilling fra døgn til ambulerende tjenester, 1,7 → 6,7 mill/år).

PLO-forvaltningsrevisjon «Aldrende befolkning» (Agder Kommunerevisjon, 2026). Usedvanlig positiv: revisjonen vurderer at kommunen «jobber aktivt og godt» med demografiutfordringene (omsorgstrapp, LEON, venstreforskyving) og formulerer **INGEN konkrete sektor anbefalinger** på noen av de fire problemstillingene — kun én overordnet anbefaling om å fortsette arbeidet. Kommunen er «langt fremme» på velferdsteknologi. Dette er den kvalitative bekreftelsen på at PLO- og kommunehelse-under-behov i VISER er **villet effektivisering, ikke forsømmelse**. Samtidig styrkes tjenestene «ca. 20 mill i perioden» — altså venstreforskyving med samtidig styrking, ikke ren nedskjæring. (Forbehold: sektorfordelt sykefravær for Vennesla er ikke lokalisert; legemeldt fravær 8,4 % ligger over landssnittet 7,7 % — se kap. 6.)

3 · Barnehage: anomalien — den eneste sektoren tydelig over behov

VISER Barnehage er den **eneste sektoren klart over behovsnivå** i Vennesla: +11,7 mill (+745 kr/innb) i 2025, ned marginalt fra +12,6 mill i 2024. Dette står i kontrast til kommunens øvrige profil, der nesten alt drives under behov.

TOLKNING Ingen enkeltkilde forklarer barnehage-over-behov direkte — dette er det ærligste hullet i grunnlaget (kap. 6). Den mest sannsynlige forklaringen er **bevart barnehagestruktur ved fallende barnetall**:

1. **Full, relativt desentralisert dekning.** Kommunen har valgt å bevare strukturen — for 2026 foreslås det eksplisitt IKKE å legge ned Barnestua barnehage. En desentralisert/full barnehagedekning gir kostnad over behovsnivå når barnetallet faller.
2. **Fallende barnetall.** Fødselstallet i 2025 (220) var nest høyest siden 1966, men trenden er nedadgående. Når strukturen holdes fast mens kullene krymper, stiger enhetskostnaden over behovsindeksen.
3. **Kontrast til skolen.** Kommunen tilpasser aktivt skolestrukturen til elevnedgangen (jf. grunnskole som faller mot -9,2 mill under behov), men har så langt *ikke* gjort tilsvarende grep i barnehage.

Hvorfor dette er rapportens anomali. I en kommune som ellers driver disiplinert under behov og som aktivt tilpasser skolestrukturen til fallende elevtall, er barnehage det ene stedet der profilen brytes. Tolkningen er at avviket er *strukturelt* (bevart full dekning ved synkende barnetall), ikke et uttrykk for raushet i tildelingen. Det er en **indikasjon på effektiviseringspotensial** — men også potensielt et bevisst lokalt kvalitetsvalg om nærhet og full dekning. Skillet bør avklares politisk, ikke forutsettes.

LAG 3 **Gulvet er barnehageloven og retten til plass.** Tilpasning av barnehagestruktur er et legitimt grep — slik kommunen alt gjør i skolen — men det berører nærhet, foreldrenes reisevei og lokalsamfunn. En eventuell strukturtilpasning bør derfor leses som et reelt politisk veivalg mellom realisert effektiviseringspotensial og bevart desentralisert dekning, ikke som et rent regnskapsgrep.

4 · Finans: reell snuoperasjon, men delvis finansbåret soliditet

% AV BRUTTO DRIFTSINNTEKTER	2025	REFERANSE / KOMMENTAR
Netto driftsresultat (SSB)	3,0	positivt; kommunen oppgir 0,72 % (korr. 2,31 %) — ulike NDR-definisjoner
Disposisjonsfond	19,7	solid på papiret — men delvis finansbåret (se under)
Netto lånegjeld	75,8	middels-høy; del av bakgrunnen for innsparingsplanen
Sykefravær (legemeldt)	8,4 %	over landssnitt 7,7 %; 2-årig nærværprosjekt igangsatt

Reviderte tall (KOSTRA, kommunekonsern). NDR-måltall ≥ 1 % nås bare så vidt (0,1 % i 2026 før innsparing).

Avstemming av soliditeten — det viktigste finansforbeholdet. KOSTRA viser disposisjonsfond **19,7 %** (VISER). Men soliditeten er **delvis finansbåret** (TOLKNING): den hviler tungt på eksterne finansinntekter kommunen ikke fullt ut styrer — utbytte fra Å Energi AS (ekstraordinært 14 mill i 2024; 15,15 mill budsjettet 2026, 20 mill 2027), konsesjonskraftinntekter (~20,9 mill/år 2026–27) og avkastning på finanskapital (6,1 %/år, dvs. 18,9 mill i 2026) — oppå en stram drift der måltallet NDR ≥ 1 % bare så vidt nås (0,1 % i 2026 før innsparinger virker). Soliditeten er altså finans-/utbyttestøttet på toppen av en stram, men forbedret drift. Bruk 19,7 % som VISER, men les den sammen med finansavhengigheten som ærlig TOLKNING av handlingsrommet.

VISER Snuoperasjonen er reell: fra en truende ubalanse på **–50 mill** per 1.9.2024 endte regnskapet 2024 på **–16 mill** i enhetene (netto driftsresultat –11,1 mill), og 2025 ble snudd til **positivt netto driftsresultat**. Enhetenes samlede merforbruk falt fra **45 mill (2023) til 15 mill (2024)**, og en selvpålagt kjøps- og ansettelsesstopp ble holdt gjennom 2025. Kommunedirektør Skisland: «De økonomiske problemene er langt fra over, men vi holder rett kurs» — kommunen er «flere skritt unna» ROBEK.

TOLKNING Snuoperasjonen er imponerende, men robustheten har en kvalifikasjon. En ikke ubetydelig del av soliditeten og det positive resultatet hviler på **utbytte og finansmarked** som svinger med marked og utbyttepolitikk. To svake finans-/utbytteår ville derfor tære raskere enn 19,7 %-fondet antyder, fordi den underliggende driften (NDR-måltall så vidt nådd) gir liten egen buffer. Vennesla bruker dessuten **full eiendomsskatt** (7 ‰, hele kommunen) med sosialt bunnfradrag som reell egeninntekt — soliditeten er altså ikke «gratis», men kjøpt med både finanspute og aktivt utnyttet skattegrunnlag.

Den ærlige lesningen. Vennesla har gjennomført en reell og dokumentert snuoperasjon på to år. Men «19,7 % fond» og «NDR-måltall så vidt nådd» bør leses sammen: en finansstøttet balanse oppå en stram løpende drift, der innsparingsplanen (kap. 5) er det som skal gjøre driften bærekraftig uten å lene seg på finansputen.

5 · Handlingsrom: målrettet venstreforskyving og en aktivt utnyttet inntektsside

VISER Venneslas innsparing (resultatforbedringsplan 2026–2029) tar ut **24,9 mill i 2026 stigende til 64 mill i 2029**. Profilen er **differensiert, ikke flat ostehøvel**: «De fleste enhetene må effektivisere 1,5 prosent i året, noen to prosent og noen tre prosent.» Ekspisitt skjermes de tunge heldøgns-velferdsenheterne: «Livsmestring, Venneslaheimen, Høgelandshimmen, Hjemmetjenesten: ingen innsparing» og «Politisk: ingen innsparing», mens byggforvaltning (2 %) og hovedkjøkkenet (2 %) tar mest.

TOLKNING At innsparingen er *målrettet venstreforskyving* snarere enn flat er en styrke — den beskytter heldøgnsomsorgen og rammer bygg, kjøkken og skolestruktur i takt med fallende barnetall. Konkrete tiltak underbygger dette: omstilling fra døgn til ambulerende tjenester (1,7 → 6,7 mill/år), barnetrygd inn i beregning av økonomisk sosialhjelp (1,6 mill/år), effektivisering og elevnedgang i skolene (5 mill fra 2026 → 12 mill i 2029). Oppvekst/skole var den største merforbruksdriveren (–21,56 mill i 2024) og skal være borte innen 2026 — konsistent med grunnskole som svinger under behov i VISER.

Inntektssiden: eiendomsskatt

GREP	LAG	STATUS	FRIKSJON
11 Eiendomsskatt — full (7 %, hele kommunen) med sosialt bunnfradrag; allerede aktivt utnyttet	Inntekt	innført, full sats	lav (utnyttet)

VISER Vennesla har **full eiendomsskatt** i hele kommunen (bolig, fritid, næring; 7 promille i 2026, bunnfradrag 613 500 kr) — den «går i sin helhet til Vennesla kommune og er en del av finansieringen av kommunale tjenester». **TOLKNING** Til forskjell fra rike vestlandskommuner som velger bort eiendomsskatt, har Vennesla *allerede* tatt ut denne inntektsopsjonen — med en sosial profil (økt bunnfradrag for 2026). Inntektssiden er altså i liten grad et utnyttet handlingsrom; det reelle handlingsrommet ligger på utgiftssiden (innsparingsplanen) og i å redusere avhengigheten av finansputen. Administrasjon ligger vedvarende under behov (–11 til –13 mill), konsistent med en liten kommune med interkommunale samarbeid (barnevern, kommuneoverlege via vertskommune, legevakt) — en indikasjon på allerede høyt realisert effektiviseringspotensial der lite gjenstår å hente.

Handlingsromslogikken. De store velferdstjenestene gir lite ytterligere potensial uten kapasitetsrisiko (de ligger alt under behov), og inntektssiden er allerede utnyttet (full eiendomsskatt). Det reelle valget står mellom (a) å fullføre den målrettede innsparingen (24,9 → 64 mill) for å gjøre driften bærekraftig uten finansputen, (b) å tilpasse barnehagestrukturen til fallende barnetall slik skolen alt tilpasses (kap. 3), eller (c) å fortsette å lene seg på Å Energi-utbytte og finansavkastning. Dette er et **politisk valg** om risiko, ikke et identifiseringsproblem.

6 · Metode, kvalitetssikring og forbehold

VISER / TOLKNING-sillet

Gjennom hele rapporten skiller vi **VISER** (tall med kilde) fra **TOLKNING** (vurdering). De behovskorrigerte avvikene, PLO-drill-down, finansindikatorene og barnehagetallet er VISER. Forklaringen på barnehage-anomalien, vurderingen av soliditeten som delvis finansbåret, og vurderingen av om lavkostdriften er villet effektivitet eller underdekning er TOLKNING. Språkregelen er konsekvent: «indikasjon på effektiviseringspotensial» — aldri «sløsing».

Avstemming: kommunens egne tall vs. VISER

1. **PLO 2024:** VISER viser –25,3 mill under behov; kommunens enhetsregnskap viser helse/omsorg med bare –1,5 mill i BUDSJETT-merforbruk. Disse måler ulike ting (behovsavvik vs. budsjettavvik) og samsvarer med bevisst lav dimensjonering — ikke budsjettsprikk.
2. **NDR 2025:** kommunen oppgir 0,72 % (korrigert 2,31 %); faktaark/SSB oppgir 3,0 %. Avviket skyldes ulik korrigerings/periodisering (premieavvik, finansposter) — ingen reell motstrid, men ulike NDR-definisjoner.
3. **«Underskudd 2024»:** media skrev –15 mill; kommunen oppgir NDR –11,1 mill og enhetsmerforbruk –16 mill — ulike størrelser, ikke en feil.

Kilder

- **SSB / KOSTRA** — reviderte 2025-tall, kommunekonsern (publisert 16.06.2026); behovskorrigerte avvik, PLO-funksjons- og artsdata, finansindikatorer.
- **Grønt hefte (KDD)** — utgiftsbehov/kostnadsnøkler for behovskorrigeringen.
- **Agder Kommunerevisjon (via VETAKS)** — forvaltningsrevisjon «Aldrende befolkning» (2026: ingen sektor anbefalinger, «langt fremme» på velferdsteknologi) og rus/psykisk helse (2023: «tilfredsstillende», 5 forbedringspunkter, ingen lovbrudd).
- **Statsforvalteren i Agder** — kommunedialog (mai 2026: «leverer gode tjenester og jobber målrettet med fremtidens utfordringer»; eneste sårbarhet landbruk).
- **Kommunens budsjettdekk 2026 og nyhetssaker** (Venneslatidende, NRK) — snuoperasjon, innsparingsplan, eiendomsskatt, Å Energi-utbytte og konsesjonskraft.

Forbehold (ærlig om hva som ikke ble funnet)

1. **Barnehage-over-behov** har ingen direkte sitert årsak. Forklaringen (bevart struktur ved fallende barnetall) er en TOLKNING, ikke en sitert årsak.
2. **Sektorfordelt sykefravær** for Vennesla er ikke lokalisert. Faktaarket oppgir legemeldt 8,4 % (over landssnitt 7,7 %); et 2-årig nærværprosjekt med Vennesla legesenter er igangsatt. Enhetskostnadsdriverne i PLO er derfor indikative.
3. **Netto lånegjeld / disposisjonsfond — historisk serie** er ikke kildebelagt; bare 2025-nivået (75,8 % / 19,7 %) er verifisert.
4. **Budsjettokumentet 2026** er hentet som kommunedirektørens presentasjons-/slidedekk (PDF), ikke det fulle tekstbudsjettet; detaljerte talltabeller (full sektorramme, gjeldsutvikling) er derfor ikke gjengitt.
5. **Statlig helsetilsyn 2023–2026:** ingen Vennesla-spesifikk tilsynsrapport med konstaterte lovbrudd funnet; bør verifiseres direkte mot statsforvalteren.no / helsetilsynet.no.

Hva analysen bevisst ikke gjør. Den anbefaler ikke flat ostehøvel i sektorer som alt ligger under behov (kapasitetsrisiko, ikke potensial), den leser ikke 19,7 %-fondet som rent fritt driftshandlingsrom, og den

tolker ikke tjenestene under behov som forsømmelse — tvert imot bekrefter både kontrollutvalgets revisjon og Statsforvalteren at det er villet effektivisering. Hovedfunnet — den delvis finansbårne soliditeten — og anomalien — barnehage over behov — er rapportens to viktigste lesninger.

Kilder: SSB/KOSTRA (reviderte 2025-tall, kommunekonsern, publisert 16.06.2026) · Grønt hefte 2025/2026 (KDD) · Agder Kommunerevisjon via VETAKS (Aldrende befolkning 2026; rus/psykisk helse 2023) · Statsforvalteren i Agder (kommunedialog mai 2026) · Vennesla kommunes budsjettdekk 2026, årsberetning og nyhetssaker (Venneslatidende, NRK). Hovedår 2025; 2024 som sammenligning. Analysen følger VISER/TOLKNING-skillet og språkregelen om «effektiviseringspotensial».